

**PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti osláv 82. výročia Slovenského
národného povstania**

Banská Bystrica, 29. 8. 2026

Vážený pán predseda Národnej rady

Slovenskej republiky,

vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky,

vážený pán prezident Gašparovič,

excelencie, vzácní hostia

ale predovšetkým vy, vážení a drahí veteráni.

Ešte pred tým, ako začnem, dámy a páni, dovoľte, aby sme jedným veľkým potleskom zagratalovali k predvčerajším 98. narodeninám nášmu veteránovi, ktorý tu dnes s nami je – Vladkovi Strmeňovi. Všetko najlepšie k tomuto nádhernému sviatku!

Vážené dámy, vážení páni, ctení hostia,

pri pohľade na toto ctené zhromaždenie, pri pohľade na ľudí, ktorí sa tu zišli na tomto, pre slovenský národ ikonickom mieste v Banskej Bystrici - a pri pohľade na vás, drahí veteráni, ktorí tu dnes sedíte v prvom rade, mi v mysli rezonujú iba dve slová. Vďačnosť a hrdosť.

Vďačnosť za Vašu obeť, naši hrdinovia a hrdinky. A hrdosť, že ste písali kapitoly národnej nezlomnosti a viery v zlomovom období boja proti fašizmu. A výrazne ste prispeli k tomu, že sme ako národ v tých pohnutých časoch nezlyhali.

Drahí hrdinovia,

navždy ste v našich srdciach! Vám patrí naša nekonečná úcta a rešpekt! Vy ste nositelia tých víťazných časov!

Vy ste nositelia myšlienok slobody a demokracie, ktoré vytvárali morálny základ slovenského národa! A my vám za to úprimne všetci ďakujeme!

Uvedomujem si, že pre niektorých sú to len slová, ktoré sa častokrát opakujú a môžu časom znieť aj ako fráza. Ale chcem jasne povedať, že váš život, vaša odvaha a vaše strádanie z nich nikdy frázu neurobia!

A každý pohľad do vašich očí, všetky vaše slová a spomienky z tých čias, ktoré vyslovujete, stelesňujú váš životný odkaz, múdrosť a skúsenosť pre nás všetkých!

Pri vás si uvedomujeme, čo sa stane, ak rezignujeme na mier. Ak rezignujeme na súboj s extrémizmom. Ak prestaneme presadzovať prirodzené hodnoty, akými sú ľudskosť, slušnosť a tolerancia. Pretože od nich sa odvíja nielen vzťah medzi ľuďmi, ale aj vzťahy medzi národmi. A opustenie týchto hodnôt znamená, žiaľ, jediné: Nástup radikalizmu.

Znamená to nástup netolerancie a nenávisti, so snahou rozširovať politické, ekonomické a územné zisky. Znamená to nástup ideológií, ktoré chcú fyzicky likvidovať celé národy. A dejiny sa, žiaľ, častokrát opakujú v ich najbrutálnejšej podobe. Začne sa to hanlivým nápisom na stene, dehumanizáciou a ponižovaním - a skončí sa to vraždami, vyhladzovacími tábormi a vojnami. Náš spoločný odkaz preto musí znieť: Nie! Nedovoľme to! Nezostaňme pasívnymi a rezignovanými v boji s neslušnosťou!

Sú to častokrát každodenné boje, kde nepriateľ je častokrát skrytý v zákopoch sociálnych sietí. Kde mu anonymita dáva falošnú odvahu. Nedovoľme urážať ženy, neurážajme nikoho pre jeho pôvod, vierovyznanie, farbu pleti alebo orientáciu! Bráňme ľudskosť a človečenstvo každý jeden deň! To musí byť morálny odkaz z dnešnej slávnostnej Banskej Bystrice!

Drahí veteráni,

prežili ste si svoje príbehy v zákopoch na hranici života a smrti. Mnohí vaši druhovia sa slobody, ktorej verili, nikdy nedožili. Ich životné plány, sny a príbehy zostali navždy pochované v rodnej zemi. Bojovali ste, víťazili, ale, žiaľ, aj umierali so spolubojovníkmi z iných bratských národov, ktorí nám pomáhali!

Za to aj im všetkým patrí náš rešpekt a úcta. Pamätajme si, my, ktorí tu dnes stojíme, na to leto 1944. Strečno, Telgárt, Martin, Vrútky, Priekopa, Čierny Balog, Baťovany, Čremošné, Jalná, Žarnovica, Malužiná, Obišovce, Bošácka dolina, Rajecká dolina, Ostrô, Poľana, Prašivá, Chabenec, Ďumbier či Veľký bok. Tam sa písali príbehy, ktoré by zatienili aj hrdinov z antických bájí. Bola to naša Odysea, bola to naša strastiplná, ale víťazná cesta za slobodou!

Chcem však na tomto mieste zdôrazniť, že Slovenské národné povstanie nebolo len najhrdinskejším vojenským skutkom tohto národa, pred ktorého obeťami, hrdinami a účastníkmi sa dnes s hlbokou úctou skláňame a pripomíname si ich statočnosť, odvahu a nezlomného ducha.

Svojím hrdinstvom v zákopoch a v bojoch s okupantami, títo odvážni muži a ženy vytvárali podmienky na iný, rovnako dôležitý politický zápas. Zápas o našu štátnosť. Práve v týchto rokoch sa začalo formovať nové, hrdé historické vedomie slovenského národa. Nezabúdajme na to a inšpirujme sa tým! Morálno-politickým príkladom pre našu súčasnú rozdelenú spoločnosť, zmietanú v nenávisti a osočovaní, by mal byť historický akt prijatia Vianočnej dohody z decembra 1943. Z pohľadu dneška je to niečo priam nepredstaviteľné.

Dámy a páni,

v tom čase sa dokázali spojiť úplne protichodné politické sily. Spojili sa v mene vyššieho cieľa a vyššej vízie. Spojili sa za ideu novej štátnosti a spojili sa pre svoj národ.

Ideu novej slovenskej štátnosti stelesňovalo vytvorenie ilegálnej Slovenskej národnej rady. Orgánu, ktorý jasne formuloval politickú ambíciu Slovákov prevziať zodpovednosť za svoj národ. Odmietal čechoslovakistický model spolužitia s českým národom. A odmietal aj kontinuitu s nedemokratickým, fašistickým Slovenským štátom. Bol to vtedy silný a jasný demokratický signál nielen dovnútra krajiny, ale aj smerom do zahraničia.

Musíme oceniť vizionársku prezieravosť politických lídrov SNP budovať novú demokratickú slovenskú štátnosť! A tak ako Štefánik využil meniace sa medzinárodné prostredie po prvej svetovej vojne, tak títo lídri dokázali využiť ozbrojené povstanie na nové formulovanie ambície spravovať veci verejné tu, u nás doma, na Slovensku. Za to im patrí naša vďaka a rešpekt, pretože mnohí z nich za túto ideu zaplatili po vojne svojimi životmi.

Priniesli za to obrovské obete. A prichádza čas o tom otvorene hovoriť. A kde inde, ak nie tu, na tomto pamätnom mieste v Banskej Bystrici. Uvedomme si, že nie je náhoda, že v časoch najväčšieho politického teroru v päťdesiatych rokoch boli týraní v žalároch takmer všetci, ktorí v povstaní niečo znamenali.

Niektorí stihli ujsť do zahraničia, niektorí boli odsúdení vo vykonštruovaných procesoch na dlhoročné väzenie, no niektorí, žiaľ, neušli pred šibenicou. Uctíme si všetkých hrdinov národno-emancipačného procesu. Dôstojné a slobodné postavenie slovenského národa bolo pre nich životným ideálom! Tak ako vojenským hrdinom povstania, aj im dnes venujeme tichú spomienku!

Môžem menovať smutný zoznam obetí:

Legendárny veliteľ II. slovenskej partizánskej brigády Miana Rastislava Štefánika a predseda Zväzu slovenských partizánov generál in memoriam Viliam Žingor – popravený.

Partizánsky dôstojník a náčelník štábu Žingorovej brigády, generál in memoriam Ladislav Nosák – popravený.

Významný organizátor Povstania na Ponitří a veliteľ Hornonitrianskej partizánskej brigády Jozef Trojan – popravený.

Partizánsky veliteľ a organizátor tajných prechodov prenasledovaných cez hranice Vladimír Velecký – popravený.

A týmto sa zoznam nekončí. Mnohí politickí činitelia boli vystavení perzekúcii a väzeniu len preto, že chceli pre svoj národ dôstojné postavenie a právomoci. Veľký rešpekt a česť ich pamiatke!

Hrdo si tu pripomeňme, že sme sa svojho sna o slobode nikdy nevzdali. Ako ukazujú dejiny, z vojenskej porážky sa môže zrodiť morálne víťazstvo, no naopak, z morálnej prehry nikdy.

Krásne to naformuloval Alexander Dubček, ktorý bol taktiež súčasťou povstania a dokonca bol v ňom aj zranený: Citujem: „Vývoj ľudstva nie je reťaz víťazstiev. Aj porážky ovplyvnili dejiny sveta. Človek nemôže ísť iba do takého boja, o ktorom vopred vie, že ho vyhrá. Niektoré zdanlivé neúspechy sa neskôr ukážu ako víťazstvá, pretože uviedli čosi do pohybu. Tí, čo boli v prvom zákope, možno neprešli, ale tí, čo šli za nimi, už dosiahli svoj cieľ.“ Túto myšlienku Alexandra Dubčeka môžeme považovať za skoncentrovanú filozofiu našich novodobých dejín.

Všetky najvýznamnejšie míľniky modernej slovenskej histórie – či už to bolo štúrovske povstanie, SNP alebo Pražská jar – sa skončili vojenskou porážkou. A predsa ich mravné posolstvá formovali náš hodnotový a národnoštátny vývoj. Slovenské národné povstanie je nespochybniteľným historickým a hodnotovým prameňom našej štátnosti. Správajme sa k tejto udalosti s pozornosťou a úctou, ktorú si zaslúži. Nerobme z neho len nejaký výstavný artefakt na jeden deň, niečo, čo je len nejakou glorifikáciou. Je to slovenská Odysea reálneho politického pohybu. Príbeh reálnych ľudí, príbeh obetovania sa pre vyšší cieľ. Obetovania sa pre náš národ a pre našu budúcnosť!

Pri pohľade do histórie, pri pohľade na týchto ľudí pred nami, ktorí bojovali v prvej línii za cenu sebaobetovania, pri pohľade na tých, ktorí položili po vojne svoje životy za ideu modernej slovenskej štátnosti, sa verejne pýtam:

Čo by povedali národovci na to, ako sme naložili s vlastným štátom, o ktorý sa oni tak usilovali?

Čo by povedali hrdinovia z SNP, ktorí nielen v bojoch za slobodu, naplňali víziu sebavedomého Slovenska? Ako naplníme ich odkaz? Ako narábame vo verejnom aj politickom živote s ich politickým dedičstvom? Pre nich bolo vždy Slovensko na prvom mieste.

Dnes, žiaľ, vidíme aj inú smutnú realitu. Ťažko vydobytá štátnosť nie je pre všetkých hodnotou. A mnohí za cenu získania politických výhod vo vnútropolitickom zápase sa jej častokrát snažia vedome ubližovať, a to často aj za hranica Slovenska.

Ten obraz našej súčasnosti je niekedy doslova tragický. Namiesto schopnosti zjednotiť sa pre vyšší národný cieľ, akým bola napríklad aj Vianočná dohoda, máme kompletne rozvadenú politickú scénu. Namiesto odkazu zásadného riešenia otázok budúcnosti nášho štátu, pripomína naša verejná debata častokrát politickú karikatúru. Namiesto vtedajších mysliteľov a stratégov, dnes zoči voči stoja hejteri, povrchní komentátori alebo populisty. Nemajú záujem o zmysluplné plánovanie a formovanie slovenskej budúcnosti, ale len o to, aby na chvíľu zaujali sociálne siete, prípadne sa dostali do večerného spravodajstva.

To je, dámy a páni, strašne málo na budovanie slovenskej štátnosti, málo na formovanie dlhodobej vízie našej budúcnosti. Pýtam sa, ako chceme byť krajinou mieru a pokoja, keď sa sami medzi sebou doslova hryzieme a mnohí sa nenávidia?

Som presvedčený, že ak chceme byť príkladom pre svet, že sme mierumilovným národom, najskôr musíme nájsť cestu porozumenia sami voči sebe. Rešpekt okolitého sveta si nezískame vzájomnými hádkami alebo vynášaním vlastných problémov za hranice. Tým iba samých seba vykresľujeme ako bezbranných a neschopných riadiť si vlastné veci. Nuž a výsledok tohto správania je potom devastačný aj na vedomie mladej generácie.

A priamym dôsledkom takéhoto nezodpovedného správania sa k svojej vlasti je aj slabnúca vernosť k vlastnej krajine. Zdôrazňujem nie vernosť k vláde, nie vernosť k politickej strane, ale vernosť k svojej vlasti.

Ak by dnes, nedajbože, došlo k napadnutiu našej vlasti, koľko mladých ľudí by nasledovalo príklad hrdinov SNP? Tie štatistiky sú, žiaľ, alarmujúce! Žiaľ, musím to povedať. Ešte aj dnes vidíme a cítime, že v slovenskej politike sa nájdu aj také takzvané elity, ktoré slovenskú štátnosť nikdy neprijali za svoju. Aj po 33 rokoch existencie samostatnej Slovenskej republiky sú schopní ubližovať vlastnému štátu doma aj v zahraničí. Vyjadrujú sa hanlivo o slovenskom národe a maskujú to nostalgiou možno za bývalým spoločným štátom. Je to správanie, ktoré neprispieva k zjednoteniu našej spoločnosti. Je to snaha o vedomé rozdeľovanie slovenského národa. A je to neúcta k všetkým, ktorí bojovali v SNP, a ktorí sa v tom čase zjednotili na myšlienke modernej slovenskej štátnosti.

A je to neúcta voči tým, ktorí zomreli za túto myšlienku vo väzniciach ako nepriatelia štátu. A je to neúcta voči všetkým tým 33 rokom existencie Slovenskej republiky a ľuďom, ktorí ju poctivou prácou budovali a budujú.

Chcel by som povedať ešte niečo. Nájdu sa aj takí, ktorí sú schopní verbálne útočiť napríklad aj na umelcov - len preto, že sú ochotní uctiť si svojím vystúpením pamiatku hrdinov SNP. Uctiť si nie vládu, nie politikov, ale uctiť si, ako hrdí Slováci, hrdinov SNP.

A ja im vopred všetkým ďakujem za to, že hrdinovia SNP a naša história sú pre týchto umelcov viacej ako kritika, ktorej možno budú čeliť po týchto oslavách. Ďakujem všetkým, ktorí sa na dnešných oslavách akýmkoľvek spôsobom podieľajú a sú tu dnes medzi nami.

Dámy a páni, ctení účastníci odboja!

Dnes sme sa tu zišli kvôli hodnotám, na ktorých stojí Slovenská republika. Vyšlime signál, že sa vieme v ťažkých časoch spojiť pre dobro Slovenska. Pre dobro našej vlasti. Že nikomu nedovolíme prekrúcať ani znásilňovať našu históriu. Že sme hrdí na svoje osobnosti, že sme hrdí na svojich a hrdinov, ktorí nám umožnili žiť v slobodnom a demokratickom štáte.

Nech žije Slovenské národné povstanie! Nech žije Slovenská republika!

